

Overdenking 14 september 2014

Thema: *'de straat en het evangelie...'*

Ds. Wout Huizing

Jeremia 29: 1, 4 – 14 Psalm 89 : 1 – 17

Al een aantal jaren doen we thuis mee met een postonderzoek. D.w.z. dat we elke dag registreren hoeveel post we krijgen. Dat geven we dan netjes door aan Intomarkt, die vooral wil weten of post die verzonden wordt ook werkelijk aankomt. Daarom is er zo gemiddeld eens in de 10 dagen een proefbrief, waarvan men weet wanneer die verzonden is en op welke dag die bij ons is aangekomen. Dat onderzoek maakt bij ons thuis in elk geval ook duidelijk dat we steeds minder brieven krijgen. Geen nieuws voor u denk ik. Wie schrijft er nog een brief? Een kaartje verstuur je nog wel eens, maar je schrijft eerder een mailtje, sms-t elkaar of zet je ervaringen op facebook. Een brief is 'uit'.

Maar vanmorgen krijgen we weer eens een brief onder ogen. Gestuurd in de 7e eeuw voor Christus. Meegegeven aan een gezant door de profeet in Juda, Jeremia.

Hij schreef aan een deel van het Joodse volk dat één van de grootste veranderingen van haar bestaan meemaakte. Velen waren gevangen genomen en als ballingen weggevoerd door de machtige heerser in die dagen, Nebukadnesar. Meegenomen naar de grote stad Babel. Niet in een concentratie- en tentenkamp, maar gewoon wonen als minderheid in die voor hen vijandige stad. Onvrijwillig wonen in den vreemde. Babel. Die naam zegt het al: dat is verwarring. En verwarrend was het voor hen om te wonen temidden van vele tempels voor vele goden, met mensen overal vandaan met eigen geloven en talen. Het recht van de sterkste gold in deze stad en wie er goed geld kon maken, was de man. Babel en Babylon: al eeuwenlang de vijand. Denk nog maar eens terug aan de profeet Jona, die met feestmuts op de beloofde bijtjesdag voor Ninevé aankondigde en zich verheugt hoe de vijand in mootjes zal worden gehakt.

Dus de Joodse gemeenschap wilde daar echt niet zijn. Lees maar psalm 137 hoe ze zitten aan Babels stromen. Huilend. Heimwee naar Jeruzalem, de stad van de vrede. Alles mag hen worden afgenomen, als ze maar terug zouden mogen naar hún stad, Jeruzalem.

In de afgelopen twee jaar ben ik voor mijn werk bij Reliëf (Chr. vereniging van zorgaanbieders) druk geweest met een pilot onder oudere migranten om hun levensverhaal te vertellen. Als er iets is dat in al die verhalen opvalt is de impact van de migratie van je moederland naar Nederland. Een breuk in je eigen geschiedenis. En de geweldige heimwee van mensen. Het is een ongelooflijke opgave om te ontdekken wie je zelf eigenlijk bent als je geheel tegen je eigen verwachting in – soms een keuze, maar nauwelijks te overzien waarvoor je kiest – in een ander land moet verblijven. Alle bodem valt onder je voeten vandaan. Een vreemde taal. Heel andere gewoonten. Ander eten. Een ander klimaat. Mijn Filippijnse schoondochter kon haar ogen niet geloven toen ze in december voor het eerst in Nederland kwam: een land zónder groen. Geen bomen die bloeien. "Wat is dit voor een gek land?!" En wat doe je dan als je zo 'in den vreemde' bent? Een reactie die je veel ziet: schuilen bij je landgenoten die hetzelfde hebben meegemaakt. Zoeken naar het vertrouwde. En soms je afzetten als je merkt dat er geen oog is voor jouw verhaal, voor jouw moeite en verdriet.

In Babel kropen ze dicht bij elkaar om elkaar te steunen en zich af te sluiten van de vijandige wereld om hen heen. Er waren er ook die het geloof in God vaarwel zeiden en in alles mee gingen doen wat die grote stad voor aantrekkelijks had te bieden. Het zijn de bekende mechanismes: schuilen bij elkaar, je afzetten of volop meegaan en je verleden als het ware doorsnijden.

Je knippert dan dus wel een keer of drie, vier met je ogen als je die brief van Jeremia leest. “Zoek de vrede voor de stad, waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren”, zegt de oudere vertaling. In de NBV klinkt: zoekt de bloei voor de stad, want het is jullie bloei. En ook: bidt voor de stad. Ongehoord natuurlijk. Bidden voor Babel. Als je bladert in de Schriften, kun je zoeken tot je een ons weegt, maar dat is nooit eerder gezegd.

Jeremia zet een gigantische streep door onze vanzelfsprekendheid, door onze kaders. Van zo zit het. Hier de good guys, daar de bad guys; de goeierds en de slechterds. Hier vriend, daar vijand. Zij en wij!

Bovendien zegt Jeremia hier ook nog eens iets heel anders dan de andere profeten die de Joden toespraken. Zij hadden spierballen-taal: “Babel gaat er aan”; de profeet Chananja had een juk in tweeën gebroken en gezegd: zo wordt het rijk van Nebukadnesar in tweeën gebroken. Zo wordt het Babylonische rijk compleet verslagen. Kijk, dat wil je wel horen, dat Israël zal overwinnen. Nog eventjes volhouden en we zijn vrij, dan kunnen de feest-toeters van zolder. Daar krijg je de handen voor op elkaar. Wat is het actueel. Deze week sprak Obama ook ferme taal tegen ISIS en Cameron ook. We zullen ze verslaan. We jagen ze op en we zullen overwinnen. Inderdaad, dát willen we wel horen! Maar kan het ook ánders? Jeremia heeft een heel andere boodschap. Bereid je er maar op voor: het gaat 70 jaren duren. Dat wil zeggen: je zult het zelf niet meer meemaken dat je zult terugkeren naar Jeruzalem. Daar gaan twee generaties overheen. Bedenk dus dat dit de situatie is waarin je zult wonen en leven. En hoe ga je dat dan invullen?

Jeremia roept daarom op om constructief je in te gaan zetten voor de samenleving. Handen uit de mouwen. Bouw huizen, werk aan je tuinen, richt je zorg op de kinderen en kleinkinderen. Ja, nog een stapje verder: zoek de vrede voor Babel. En helemaal sterk: bid voor Babel. Niet tégen Babel, maar vóór Babel. Zet je in voor de stad. Haar bloei is jouw bloei. Dus: woon en leef op de plaats waar je bent gesteld. Maak er iets van. En bedenk dat dit ook Gods stad is. Zet je er voor in en bid voor deze stad.

Huizen bouwen, planten, trouwen, zorgen voor anderen. Het zijn de ‘gewone’ dingen, maar door je zo in te zetten zoek je de sjalom voor de stad. Een allesomvattend begrip dat aan wil geven dat ieder zich wél bevindt en tot z’n recht komt, zoals God het heeft bedoeld. Op alle niveau’s zijn mensen gelukkig en komt de schepping tot bloei. In de brief zegt Jeremia dat je mag bedenken dat God het geluk op het oog heeft voor iedereen en niet het ongeluk.

Door je in te zetten op de plek waar je leeft, draag je bij aan de bloei van de stad. Maak je duidelijk dat je wilt gaan op de weg van geloof in een God die het geluk van mensen op het oog heeft. Het is een hoogst actuele brief in een situatie waarin we als gelovigen vandaag de dag ook ver in de minderheid zijn. Niet meer dan 25% van onze samenleving noemt zich nog christen. Als er een nieuwbouwwijk gebouwd wordt, staat er in het centrum niet meer zoals vroeger een kerk. We zijn een minderheid. Misschien voelt dat ook wel als een soort balling of vreemdeling in deze wereld als je nog steeds zo gek bent om te geloven in God en Jezus. Dat je liederen zingt die je buiten de kerk echt niet zomaar kunt zingen of taal spreek die anderen niet meer verstaan. Wat dan heel gemakkelijk kan gebeuren is dat je je terugtrekt met gelijkgestemden op je eigen, veilige plek. Fijn op zondagmorgen bij elkaar. En vertellen wat er allemaal ánders moet in deze wereld, in de stad waarin we wonen. Aan de ene kant schuilen bij elkaar en aan de andere kant ons afzetten tegen de wereld die niet meer zo veilig, overzichtelijk en vertrouwd is als vroeger. Zo hebben we het goed in de gemeente. Uitdagend zijn de woorden van Jeremia: zet je in voor de bloei van de stad. Hoe ervaart u dat als u aan u zelf denkt?

Ik weet niet of u ook het gespreksboekje van de Unie dit seizoen hebt besproken. In Den Haag wel met een groep. Het ging over luisteren en de vraag werd gesteld: luister je eigenlijk naar de omgeving waar je woont? Ken je je burens? Weet je wat er in de wijk leeft? Ooit nagedacht hoe je iets kunt betekenen in de wijk waarin je woont? Waarom je terugtrekken in je eigen groep. Waar heb je je huis gekocht? Waar je tuin misschien aangelegd? Waar leef je dagelijks? En zet je je daarvoor in? De vragen in het boekje zijn: wat raakt je als je denkt over je buurt? Waar word je blij van? Is er iemand die veel over de wijk weet? Wat wordt er verteld over de wijk waarin je woont?

Wellicht reageert u door te zeggen dat je het al zo druk hebt met alle activiteiten die er in de gemeente gebeuren. Er is geen tijd om je in te zetten voor de wijkvereniging of als vrijwilliger voor de Zonnebloem, vluchtelingenwerk, het buurthuis of de sportvereniging. Wat wij ontdekten in de gespreksgroep in Den Haag is dat je al snel denkt dat de inzet voor de kerk, inzet voor God is en al het andere waar je druk van bent niet en dus eigenlijk van minder waarde...

Voor mij wordt steeds meer duidelijk: zet je in als christen voor deze samenleving, op de plek waar je gesteld bent. Een naar binnengekeerd christendom verkommert. Besef dat we een roeping hebben voor de samenleving waarin we leven. Daarin ligt een opdracht.

En nog een stap verder: bidt voor de stad. Dat is de oproep aan de Joden in Babel. Bidden voor die stad die niets met God te maken wil hebben. Waarin allerhande dingen gebeuren die niet naar Gods bedoeling zijn. Maar, zo maakt Jeremia duidelijk, God heeft zich niet teruggetrokken. Ook in die stad wonen mensen waarvan God houdt. Deze wereld is en blijft Gods wereld, waaraan God trouw is. Wiens geluk Hij op het oog heeft. Houdt dat dan ook zelf voor ogen. Zet je niet af, maar stel je open om in contact te komen. Verbind je en bidt voor Babel. God is niet alleen maar bereikbaar voor Jeruzalem en is er ook niet alleen maar voor mensen in Jeruzalem. Steden bepalen het gezicht van de wereld. Ook vandaag de dag. Rio de Janeiro met de favela's, New York met de getto's, Calcutta en haar sloppenwijken, Kabul met de aanslagen, Amsterdam met haar drugs, Utrecht met homo-haat. Steden hebben vaak een slechte reputatie. Maar God verliest ze niet uit zijn oog. Voor deze wereld mét al die steden is zijn Zoon gekomen om die liefde te laten zien. Dus: bidt voor de stad. Maar dan niet in algemene termen. Als je wilt bidden voor de stad, moet je ook weten wat er leeft. Weet u dat wat er in uw straat aan de hand is? Welke zorgen uw burens hebben? Wie te kampen heeft met ziekte? Waar blijdschap is? Wie wil bidden, moet dat concreet maken. Zie de mensen vóór je voor wie je bidt!

Bidden voor Babel is ook voor ons de roeping te verstaan wat wij voor de stad waarin wij leven kunnen betekenen. In de brief van Jeremia klinkt de oproep om serieus te nemen hoe wij de verbinding maken tussen waar we leven en waarin we geloven. Wat merkt de stad ervan als wij er als gelovigen en als gemeente niet zouden zijn?

Als God het geluk van mensen op het oog heeft en trouw is, van geslacht op geslacht, zoals we lezen met de woorden van psalm 89, wat zijn dan ónze visioenen voor de stad waarin we leven, waarin we gemeente zijn?

Toen ik weer dook in deze tekst van Jeremia realiseerde ik me ineens dat we in 1987 ooit starten in een nieuwbouwwijk in Delft en dat bij die nieuwe start ook gekozen werd voor een eigen huisstijl van de gemeente. En we ontwierpen een logo, dat ontleend was aan deze brief van Jeremia: heb de stad op het oog. Dus tekenden we de skyline van Delft na. Wel met twee kerktorens. Maar het raam van de gemeente moet open met zicht op de stad. En als je dat goed kijkt, zie je daarboven een herderstaf als verwijzing naar een God die het verlorene zoekt, die wegen wil wijzen en troost wil bieden.

En middenin die staf is een kruis zichtbaar, verwijzend naar Christus die temidden van mensen wil wonen. Die bereid is alles te delen, te lijden, maar de weg van de liefde ten einde is gegaan. Die ook oproept tot vergeving. Die erop wijst dat er gerechtigheid mogelijk is op aarde als je bereid bent Gods wil te doen. De verbinding naar boven – verticaal – en naar elkaar – horizontaal – is de basis van het samen-leven.

Alles getekend in een venster om naar buiten te blijven kijken. Niet de warmte en de geborgenheid bij elkaar zoeken, maar de vrede voor de stad.

Vraag vrede voor de stad. De bloei komt ook jezelf ten goede. Zet je in voor sjalom, liefde, vrede, harmonie en verzet je tegen hamas, geweld, haat en nijd die wordt gezaaid.

Denk na hoe je dat doet, heel concreet, met je burens. In de straat. Betrokken in de wijk waarin je leeft. Trek je niet terug op je eigen veilige eilandje.

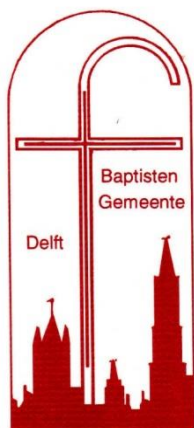
In de straat waar ik zelf woon zijn we twee jaar geleden weer gestart met straatfeesten. En eten samen. Inmiddels hebben we een rondzendbrief (per mail) met wetenswaardigheden over straatgenoten. Zodat we mee kunnen leven met elkaar. En we brengen een bloemetje als er een nieuwe bewoner komt wonen. En zo leer je elkaar beter kennen. Afgelopen zaterdag was er weer het jaarlijks straatfeest gepland. Ik had gedacht een weekendje Friesland ervan te maken, met op zondagmorgen hier voorgaan in Drachten. Wat te doen en te kiezen? Ik heb toch voor het straatfeest gekozen. Niet om vroom te zijn, maar wel vanuit het besef dat ook dáár mijn plek is en dat ik in mijn eigen straat iets kan betekenen voor mensen. En zo sprak ik over zorgen voor kinderen, een buurvrouw die naar het verzorgingshuis gaat, het verdriet over een vriend die plotseling overleed. Zo werd het een kort nachtje dus. Want tegen twaalf uur wilde ik toch wel stoppen met het feest... en de vraag is wat ik dan de volgende dag moet doen in Drachten. Zo heb je contact en even gesprek over wat voor mij van waarde is.....

Je inzetten voor de bloei van de stad. Daarom doe ik ook mee met een leuk project: Parels. Parels in de wijk waarin ik woon. Mensen die laten zien waar hun passie ligt en wat ze doen aan kunst, muziek, verhalen vertellen. Ik ga zingen met het koor waarop ik bas ben. Mensen een heerlijk muzikaal moment bieden en elkaar ontmoeten. Kansen genoeg om mee te werken aan de bloei van de stad! Den Haag is méér dan die berichten over extreme moslims! Ik wil u vragen nog eens uzelf bewust te maken hoe u uw plaats inneemt in de straat. En verbindt u het feit hoe u betrokken bent bij mensen in de straat met uw christen-zijn? Bidt u voor mensen in uw omgeving: voor de eenzamen, de zieken, de zorgen en dankt u ook voor de blijdschap die er ook is. Helpt dat dan? Misschien word je er soms moedeloos van als je merkt hoe het toegaat in de stad, vandaag de dag. Jeremia roept op om vol te houden. Omdat God trouw is. Omdat wie God zoeken, God zullen vinden. Omdat God het heil wil en niet het ongeluk.

Bidt én werkt. Geloven is bidden en gerechtigheid doen, zei Bonhoeffer.

Verrast dat er weer eens een brief bij u op de mat lag? Een bijzondere brief, dat in elk geval.... Herlees 'm nog maar eens en kauw er op wat er ook voor ons in staat!

Amen.

Ds. Willem van de Zee (oud secretaris van de Raad van Kerken in Nederland) schreef jaren geleden met zijn gemeente in Den Haag een lied n.a.v. hun gesprek over het gebed voor de stad. Misschien brengt het u op ideeën wat u kunt doen om vanuit die toekomst te leven die God met zijn mensen – ook in de steden – voor heeft:

'Dromen van de stad van de vrede:

*Daar zal ons verkeer niemand schaden, omdat wel elkaar vóór laten gaan,
en wie sterker is dan een ander zal niet op zijn recht blijven staan.*

Daar zullen we vrij kunnen spelen, op straat is geen enkel gevaar, geen getoeter meer, geen sirenes, de fijnste muziek hoor je daar.

Daar wordt ook geen mens nageroepen omdat hij een zonderling lijkt, en wie eenzaam is en verloren ziet altijd wel iemand die kijkt.

Daar lopen de blanken en zwarten, gewoon arm in arm, hand in hand, en ze leren elkaar te zingen, de wijzen van andermans land.

Daar is ook voldoende te eten, we kennen de tafel van Eén, en we leren opnieuw te delen want niets is van iemand alleen.

Daar zie je een mens met gebreken weer helemaal mee spelen gaan, wat er pijn deed raakte genezen en recht wat scheef was gegaan.

Daar heten geen mensen verkeer meer als ze anders voelen dan jij, want ons bindt alleen maar de liefde en liefde maakt iedereen vrij.

Daar leren ze niemand meer schieten, we schieten alleen in de lach, hoe je een bom maakt zijn we vergeten, geweld heeft geen enkel gezag.

Daar brengt ons vanavond de nieuwsdienst goddank niet het oude gezang, maar verrassend nieuwe berichten van vrede een eeuwigheid lang.'

Amen.